

การใช้คำ “ซึ่ง” ในปัจจุบัน

พรทิพย์ ไชยรัตน์*

สืบเนื่องจากที่ผู้เขียนได้ศึกษาที่ภาควิชาภาษาไทย คณะบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และเขียนวิทยานิพนธ์ในหัวข้อ “การใช้คำ ที่ ซึ่ง อัน” ทำให้ผู้เขียนได้เห็นถึงลักษณะการใช้คำ ทั้ง ๓ คำ ที่มีทั้งส่วนที่เหมือนกัน และแตกต่างกัน ผู้เขียนได้ติดตามดูการใช้คำ “ซึ่ง” เรื่อยมา และพบว่าในปัจจุบัน คำว่า “ซึ่ง” มีการใช้ที่น่าสนใจ และในบางลักษณะแตกต่างกับอดีต

สันนิษฐานศัพท์ “ซึ่ง”

คำว่า “ซึ่ง” เป็นคำไวเยากรณ์ ผู้เขียนสันนิษฐานว่าปรากฏใช้ตั้งแต่สมัยสุโขทัย โดยในสมัยสุโขทัย มีคำว่า “สิง” และ “ชิง” ซึ่งน่าจะตรงกับคำว่า “ซึ่ง” ในปัจจุบัน ดังเหตุผลในการสันนิษฐานดังนี้

- คำว่า “สิง” และ “ชิง” อยู่ในตำแหน่งเดียวกับคำว่า “ซึ่ง” ในปัจจุบัน คือ อยู่ระหว่างประโยค ๒ ประโยค

สมัยสุโขทัย	ประโยค	สิง	} ประโยค
		ชิง	
สมัยปัจจุบัน	ประโยค	ซึ่ง	ประโยค

ตัวอย่าง

อึ่งผู้้นเอาหนีสินใหม่ฝูงนันท่านจกแต่งให้ได้แก้มันโดย
ขนาดราชศาสตร์ธรรมศาสตร์โสต สิงท่านจกย^๑ มันผู้้น
(มาถือ) ลุก (ชญา) ^๒ ท่านแล (ศิลาจารึกหลักที่ ๓๘)

ประโยคข้างต้นจะแทนคำว่า “สิง” ได้ด้วยคำว่า “ซึ่ง” เป็น

อึ่งผู้้นเอาหนีสินใหม่ฝูงนันท่านจกแต่งให้ได้แก้มันโดย
ขนาดราชศาสตร์ธรรมศาสตร์โสต ซึ่งท่านจกยมันผู้้น
(มาถือ) ลุก (ชญา) ท่านแล

*รองศาสตราจารย์ประจำภาควิชาภาษาไทย คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ศศ.บ. (ภาษาและวรรณคดีไทย) มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, อ.ม. (ภาษาไทย) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

...ป่าไผ่ก็ถามว่าจะให้สวมแว่นตาหรือไม่ ซึ่งผมก็ไม่แน่ใจว่าจะดี
กว่ากัน จึงขอท่านถ่ายทั้ง ๒ แบบ...

(สกุลไทยรายสัปดาห์, ๔๗ (๑๗ เมษายน ๒๕๕๔), ๗๕.)

๒. คำว่า “สิง” และ “ชิง” ปรากฏในตำแหน่งเดียวกับ “ชิง” ที่ใช้นำหน้าหน่วยกรรมตรงใน
ปัจจุบันคือ

และรู้ว่าผู้หนึ่งลักเลียมสิงสินท่าน (ศิลาจารึกหลักที่ ๓๘)

ประโยคข้างต้นจะแทนคำว่า “สิง” ได้ด้วยคำว่า “ชิง” เป็น

และรู้ว่าผู้หนึ่งลักเลียมชิงสินท่าน

คณะกรรมการจัดพิมพ์เอกสารทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และโบราณคดี สำนักนายกรัฐมนตรี
อ่าน “สิง” และ “ชิง” ว่า “ชิง” เป็นส่วนใหญ่ มี “ลักเลียมสิงสินท่าน” เพียงข้อมูลเดียวที่อ่านว่า “สิง”
และประเสริฐ ฤ น นคร” ได้แสดงความเห็นว่า ให้นำบริบทมาพิจารณาประกอบคำว่า “สิง” ในข้อความ
ที่ว่า “และรู้ว่าผู้หนึ่งลักเลียมสิงสินท่าน” ถ้าจะอ่านว่า “และรู้ว่าผู้หนึ่งลักเลียมชิงสินท่าน” ก็อ่านได้เช่นกัน
นอกจากนั้น ศิลาจารึกหลักที่ ๓๘ จารึกไว้ประมาณ พ.ศ.๑๙๔๐ สมัยพระมหาธรรมราชาลิไท ซึ่งทรง
เชี่ยวชาญภาษาบาลี และในศิลาจารึกในสมัยของพระองค์ก็ใช้สำนวนบาลีหลายแห่ง “ลักเลียมชิงสินท่าน”
อาจเป็นสำนวนบาลีก็ได้ โดยมี “ชิง” เป็นคำนำหน้าหน่วยกรรมตรง

๔. “ส” และ “ซ” เป็นหน่วยเสียงเดียวกัน คือ /S/ ดังนั้นการจารึกตามคำบอกจึงจารึก
พยัญชนะต้นได้ทั้ง “ส” และ “ซ” นอกจากนั้นในสมัยสุโขทัยรูปสระ อี จะอ่านได้หลายแบบ คือ

เสียง อี เช่น สิน อ่านว่า ลิน

เสียง อี เช่น ดิน อ่านว่า ดิน

เสียง อี, อี เช่น อนิง อ่านว่า อนึ่ง

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น “สิง” และ “ชิง” จึงอาจจะอ่านเป็น “สิง” และ “ชิง” ก็ได้ ผู้เขียน
จึงถือว่า “ชิง” ปรากฏใช้ตั้งแต่สมัยสุโขทัย โดยสะกดว่า “สิง” และ “ชิง” แต่ในไตรภูมิพระร่วงนั้น เนื่องจาก
พิมพ์เป็นอักษรปัจจุบันจึงสะกดว่า “ชิง”

ส่วนคำที่สะกดว่า “ชิง” นั้นปรากฏใช้ตั้งแต่สมัยอยุธยาเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน

การศึกษาการใช้คำ “ชิง”

การใช้คำ “ชิง” ได้มีผู้ศึกษาไว้แล้วหลายท่าน โดยจะศึกษาและอธิบายร่วมไปกับคำว่า “ที่” และ
“อัน” เพราะผู้ศึกษาส่วนใหญ่จะจัดเป็นคำประเภทเดียวกัน สรุปการศึกษาของผู้ศึกษาไว้แล้วได้ดังนี้

พระยาอุปกิตศิลปสาร ได้กล่าวถึงคำ “ชิง” ว่าเป็นคำประพันธ์สรรพนาม^๔ และคำประพันธ์วิเศษณ์^๕
โดยอธิบายว่า

ประพันธ์สรรพนาม คือ คำสรรพนามที่ใช้แทนนามที่ติดต่อกัน คำ “ประพันธ์”

แปลว่า ผูกพันกัน ในที่นี้หมายความว่า สรรพนามที่ติดต่อกับคำนามที่อยู่

ข้างหน้า เช่น ตัวอย่าง “ฉันชอบคนคนขยัน” ดังนี้ คำ “คน” ที่อยู่ติดต่อ

กับคำ “คน” ข้างหน้าต้องใช้ประพันธ์สรรพนามแทนว่า “ฉันชอบคนที่ขยัน”

ดังนั้นเป็นต้น และคำประพันธ์สรรพนามที่ใช้อยู่โดยมากนั้น คือ คำ “ที่ ผู้ที่ ซึ่ง ผู้ซึ่ง” อันจะเลือกใช้คำใดก็ได้ แต่คำ “ที่” มีที่ใช้มากที่สุด
ประพันธ์วิเศษณ์ คือ คำประพันธ์สรรพนามที่เอามาใช้เป็นคำวิเศษณ์ได้แก่ คำ “ที่ ซึ่ง อัน” และคำประสมที่เกี่ยวกับคำพวกนี้ เช่น “อย่างนี้” ฯลฯ ซึ่งนำมาให้ติดต่อกับคำวิเศษณ์หรือคำกริยา เช่นตัวอย่าง “เด็กคนนี้ใจแปลก คือใจที่อธิบายไม่ถูก” หรือ “เป็นเวลาอันนานซึ่งประมาณไม่ได้”

บรรจบ พันธุมธรา^๖ ได้อธิบายว่า “ซึ่ง” เป็นคำประพันธ์สรรพนาม เป็นสรรพนามที่ใช้แทนนาม และเชื่อมประโยค... ซ้อนประโยคเล็กเข้ากับประโยคใหญ่

วิจินตน์ ภาณุพงศ์^๗ ได้จัดให้ “ซึ่ง” เป็นคำเชื่อมสัมพัทธ์ (Relative linker) ใช้นำหน้าอนุพากย์

ดุษฎิพร ขำนิโรศานต์^๘ ได้จัดให้ “ซึ่ง” เป็นคำเชื่อมสัมพัทธ์ นำหน้าอนุพากย์คุณศัพท์ ักญจนา สินธวานนท์^๙ ได้กล่าวถึงคำ “ซึ่ง” ว่าเป็นคำเชื่อมสัมพัทธ์ (Relativizer) จะตามหลังนามวลี เพื่อบอกรายละเอียดของนามวลี และจะช่วยเชื่อมประโยคที่นำหน้า กับประโยคที่ตามหลัง “ซึ่ง” ภาสิณี ศรีทธิธัญ^{๑๐} กล่าวถึงคำ “ซึ่ง” ว่าเป็น คำนำหน้าอนุประโยค (Complementizer) ปรากฏในสถานการณ์กึ่งทางการ เช่น ในภาษาเขียนทั่วๆ ไป การพูดที่เป็นพิธีการ หรือในสถานการณ์เฉพาะที่ต้องการเน้น

ประโยคลดฐานะนี้ เป็นคำศัพท์ทางภาษาศาสตร์ ตรงกับคำว่า Clause นักไวยากรณ์ไทยเรียกชื่อแตกต่างกันไป เช่น พระยาอุปกิตศิลปสาร เรียกว่า อนุประโยค ดุษฎิพร ขำนิโรศานต์ เรียกว่า อนุพากย์ เป็นต้น

ในที่นี้ผู้เขียนจะมุ่งศึกษาการใช้คำ “ซึ่ง” ในปัจจุบัน ที่มีการใช้แตกต่างกันดังนี้

๑. “ซึ่ง” เป็นคำนำหน้าประโยคลดฐานะทำหน้าที่เป็นส่วนประกอบของวลี
๒. “ซึ่ง” เป็นคำนำหน้าหน่วยกรรมตรง
๓. “ซึ่ง” เป็นคำเชื่อม
๔. “ซึ่ง” เป็นคำขึ้นต้นย่อหน้า

การใช้คำ “ซึ่ง” ในปัจจุบัน

๑. “ซึ่ง” เป็นคำนำหน้าประโยคลดฐานะทำหน้าที่เป็นส่วนประกอบของวลี

“ซึ่ง” เป็นคำที่ใช้หน้าประโยคลดฐานะทำหน้าที่เป็นส่วนประกอบของนามวลี เพื่อบอกความหมายเพิ่มเติม มักจะมีตำแหน่งในประโยคลดฐานะตรงกับ “ที่” ที่เป็นคำนำหน้าประโยคลดฐานะโดย “ที่” และประโยคลดฐานะทำหน้าที่เป็นส่วนประกอบของนามวลีเช่นเดียวกัน แต่จากการศึกษาพบว่า “ที่” และ “ซึ่ง” มีความแตกต่างกันในด้านการใช้ แม้ว่าจะปรากฏในบริบทเดียวกันได้ บรรจบ พันธุมธรา^{๑๑} ได้กล่าวถึงการใช้คำว่า “ซึ่ง” ดังนี้

ที่ กับ ซึ่ง คำทั้งสองดูเหมือนจะใช้แทนกันได้ ที่ใดใช้ ที่ ได้ย่อมใช้ ซึ่ง ได้ เช่น เด็กที่กินอímย่อมไม่กวน กับ เด็กซึ่งกินอímย่อมไม่กวน แต่บางแห่ง ที่

กับ ซึ่ง แทนกันไม่ได้ ถ้าใช้แทนกันความย่อมต่างกันไป คือ ซึ่ง มักแสดงว่าข้อความที่ขยายเป็นเช่นนั้นแน่นอนโดยประการเดียว แต่ ที่ แสดงว่าข้อความนั้นอาจไม่เป็นเช่นนั้นเสมอไป เป็นอย่างอื่นก็มี เช่น แต่ ซึ่ง เป็นสันธาน หมายถึง แต่ ที่จะกล่าวถึงนั้นเป็นสันธานได้อย่างเดียว แต่ ที่ เป็นสันธาน หมายถึง แต่ เป็นสันธานก็มี ไม่ใช่ก็มี แต่ ที่กล่าวถึงนี้ กล่าวแต่ที่เป็นสันธาน

ผู้เขียนมีความเห็นว่าการใช้คำ “ที่” และ “ซึ่ง” นี้ มีการใช้ที่ใกล้เคียงกันมาก ในบางบริบทใช้แทนกันได้ หากผู้ส่งสารต้องการบอกเล่า ไม่ต้องการเน้น หรือสื่อความหมายใดเป็นพิเศษ แต่เมื่อใดที่ผู้ส่งสารต้องการบอกรายละเอียดหรือต้องการกำหนดแยกความแตกต่างของนามวลีนั้นๆ จะใช้ได้เพียงคำว่า “ที่” หรือ “ซึ่ง” เพียงคำเดียว ซึ่งผู้เขียนมีข้อสังเกตการใช้คำว่า “ที่” และ “ซึ่ง” ที่ใช้ในบริบทที่ต่างกันดังนี้

ก. หากพิจารณาทางด้านความหมายของนามวลีที่ปรากฏหน้า “ซึ่ง” มักจะเป็นนามวลีที่เป็นที่ทราบกันดีอยู่แล้วในระหว่างผู้ส่งสาร และผู้รับสาร “ซึ่ง” และประโยคลดฐานะ จะช่วยเพิ่มเติมรายละเอียดให้แก่นามวลีนั้น ส่วนนามวลีที่ปรากฏหน้าคำว่า “ที่” มักจะเป็นนามวลีโดยทั่วไป ผู้เขียนและผู้อ่านจะเข้าใจตรงกันได้โดยใช้ “ที่” นำหน้าประโยคลดฐานะกำหนดแยกความแตกต่างของนามวลีนั้น และประโยคลดฐานะที่นำหน้าด้วย “ที่” อาจจะไม่ปรากฏก็ได้ ในขณะที่ประโยคลดฐานะที่มี “ซึ่ง” นำหน้านั้นจะละนามวลีไม่ได้ เพราะ “ซึ่ง” จะต้องแทนนามวลี หรือกริยาวลี หรือประโยคที่นำหน้า ที่นำสังเกต คือ ประโยคลดฐานะที่ตามหลังคำว่า “ซึ่ง” มักจะไม่ปรากฏพบประธาน^{๑๒}ในประโยค “ซึ่ง” จะทำหน้าที่เป็นบทประธานในประโยคนั้น หรือ หากประโยคลดฐานะปรากฏพบประธาน ประโยคลดฐานะนั้นก็ขาดบทกรรมตรงในประโยค “ซึ่ง” จะทำหน้าที่เป็นบทกรรมตรงในประโยคลดฐานะนั้น

กัญจนา สินธวานนท์^{๑๓} ได้กล่าวถึงการใช้ “ซึ่ง” ว่า “แม้คำว่า ที่ และ ซึ่ง จะเป็นคำเชื่อมสัมพันธได้เหมือนกัน แต่การใช้ก็ต่างกัน คือ “ที่” จะตามหลังนามวลี เพื่อกำหนดความแตกต่างจากนามวลีอื่นๆ ที่หมายถึงสิ่งที่เป็นประเภทเดียวกัน “ซึ่ง” จะตามหลังนามวลี เพื่อบอกรายละเอียดของนามวลีนั้น”

ตัวอย่าง

ข้าพเจ้าไม่ยากให้ท่านใช้ความคิดชนิดที่ทำให้เกิดผลเปลี่ยนราชอาณาจักรอันแท้จริง เปรียบบิลิกเกิซนิตอเมริกาได้ตั้งปรากฏอยู่ในประเทศซึ่งไม่สู้จะห่างไกลจากเรานัก
(โคลนติดล้อ น.๑๐)

“ซึ่ง” ใช้หน้าหน้าประโยคลดฐานะ “ซึ่ง” แทนนามวลี “ประเทศ” และทำหน้าที่เป็นส่วนประกอบของนามวลี “ประเทศซึ่งไม่สู้จะห่างไกลจากเรานัก”

เครื่องศิลาฝีมือขอมแต่โบราณที่พบในแดนกรุงกัมพูชาชนิดที่พบในประเทศของเราชอบกลอยู่อย่างหนึ่งที่ทางกรุงกัมพูชาเป็นเทวรูปข้าง ศาสนาพราหมณ์เป็นพื้น พระพุทธรูปมีน้อย
(นิราศนครวัด น.๒๐)

“ที่” ใช้หน้าหน้าประโยค “ที่พบในแดนกรุงกัมพูชา” ซึ่งลดฐานะทำหน้าที่เป็นส่วนประกอบ

ของนามวลี “เครื่องศิลาฝีมือขอมแต่โบราณ”

“ที่” ใช้นำหน้าประโยค “พบในประเทศของเรา” ซึ่งลดฐานะทำหน้าที่เป็นส่วนประกอบของนามวลี “เครื่องศิลาฝีมือขอมแต่โบราณ” โดยละนามวลี “เครื่องศิลาฝีมือขอมแต่โบราณ” ออกไป

แต่ถ้าคุณสามารถควบคุมอาหาร รับประทานอาหารให้ถูกสุขลักษณะ เลือก รับประทานอาหารที่มีไขมันและน้ำตาลน้อยๆ รวมทั้งรับประทานอาหารผักสดและผลไม้ให้มากๆ ก็จะช่วยควบคุมน้ำหนักตัวได้ ...

ส่วนการรับประทานวิตามินและอาหารเสริม เพื่อลดความเสี่ยงต่อการเป็นมะเร็งนั้นยังเป็นที่ถกเถียงกันอยู่ เคยมีรายงานว่าคนไข้มะเร็งบางชนิดให้รับประทานวิตามินซีปริมาณสูงๆ เช่นวันละ ๔-๖ กรัม เพื่อเพิ่มภูมิคุ้มกันทางร่างกายให้ร่างกายแข็งแรง จะได้ต่อสู้กับเซลล์มะเร็งร้าย และช่วยให้ร่างกายทนต่อการฉายแสงหรือเคมีบำบัดได้ดีขึ้น แต่ก็มีรายงานว่าเซลล์มะเร็งเองก็ชอบที่จะได้รับวิตามินซีด้วย ทำให้เซลล์มะเร็งแข็งแรงขึ้นและไม่ค่อยตายจากการฉายแสง ในขณะที่อาหารเสริมอื่นๆ เช่น กระจุกอ่อนปลาฉลาม ซึ่งเคยฮือฮาว่าช่วยลดปริมาณหลอดเลือดที่ไปเลี้ยงเซลล์มะเร็ง ทำให้มะเร็งขาดอาหารและเซลล์ฝ่อตายไปในที่สุด หรืออาหารเสริมตระกูลเห็ดหลินจือ เห็ดชิตาเกะ หรือโสม ซึ่งเชื่อว่าน่าจะช่วยให้สุขภาพแข็งแรงเพิ่มภูมิคุ้มกันทาง แต่ก็ยังไม่มีการศึกษาในคนไข้มะเร็งเต้านมอย่างชัดเจน”...

(สกุลไทยรายสัปดาห์, ๔๗ (๑๗ เมษายน ๒๕๔๔), ๑๐๙-๑๑๐.)

“ที่” ใช้นำหน้าประโยคลดฐานะ “มีไขมันและน้ำตาลน้อยๆ” ทำหน้าที่เป็นส่วนประกอบของนามวลี “อาหาร” เพื่อกำหนดความแตกต่างของชนิดอาหาร

“ซึ่ง” ใช้นำหน้าประโยคลดฐานะ “เคยฮือฮาว่าช่วยลดปริมาณหลอดเลือดที่ไปเลี้ยงเซลล์มะเร็ง ทำให้มะเร็งขาดอาหารและเซลล์ฝ่อตายไปในที่สุด” ทำหน้าที่เป็นส่วนประกอบของนามวลี ที่มีชื่อเฉพาะว่า “กระจุกอ่อนปลาฉลาม” เพื่อบอกรายละเอียดเพิ่มเติม

“ซึ่ง” ใช้นำหน้าประโยคลดฐานะ “เชื่อว่าน่าจะช่วยให้สุขภาพแข็งแรงเพิ่มภูมิคุ้มกันทาง” ทำหน้าที่เป็นส่วนประกอบของนามวลีที่มีชื่อเฉพาะว่า “อาหารเสริมตระกูลเห็ดหลินจือ เห็ดชิตาเกะหรือโสม” เพื่อบอกรายละเอียดเพิ่มเติม

ข. ข้อที่น่าสังเกตอีกประการหนึ่งก็คือ หากนามวลีที่นำหน้าเป็นคำชื่อนิยมสรรพนาม เช่น ความ ไคร อะไร เป็นต้น ประโยคลดฐานะจะนำหน้าด้วยคำว่า “ที่” เสมอ เพื่อทำหน้าที่เป็นส่วนประกอบของนามวลี กำหนดแยกให้เห็นความแตกต่างของนามวลีนั้น

ตัวอย่าง

คุณเพ็ญศรี พุ่มชูศรี หรือ “ป้าโจ้ว” เกิดที่จังหวัดพิษณุโลก เมื่อวันที่ ๑๗ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๔๗๒ ปัจจุบันอายุ ๗๑ ปี หลังจากที่ท่านเรียนจบระดับมัธยมที่โรงเรียนเฉลิมขวัญสตรีพิษณุโลกแล้ว ครอบครัวของท่านก็ได้ย้ายเข้ามาอยู่ที่กรุงเทพมหานคร แต่เนื่องจากฐานะของทางบ้านค่อนข้าง

ชัดเจน ป้าโจวจึงไม่มีโอกาสได้เรียนหนังสือต่อ อย่างไรก็ตาม ด้วยความ
ที่มีความสนใจและสามารถร้องเพลงได้ดีตั้งแต่เล็ก ๆ ป้าโจวจึงได้เข้าประกวด
ร้องเพลงตามงานวัดต่างๆ ตั้งแต่อายุเพียง ๘ ปี โดยใช้ชื่อว่า “**ผ่องศรี
พุ่มชูศรี**” และประสบความสำเร็จได้รับรางวัลชนะเลิศหลายสิบครั้ง จนเกือบ
จะหาคู่แข่งมาเทียบเคียงไม่ได้ จากความสามารถอันโดดเด่นนี้ ทำให้มีผู้
ทาบทามให้ไปร้องเพลงอัดแผ่นเสียงเป็นครั้งแรก เมื่อปี ๒๔๘๔ ขณะที่
อายุเพียง ๑๒ ปี โดยร้องเพลงชื่อ “**ศีลธรรมทั้งห้า**” ซึ่งเป็นผลงานการ
ประพันธ์ทั้งคำร้องและทำนอง โดย **ศิวะ วรรณภู** ...

(**สกุลไทยรายสัปดาห์**, ๔๗ (๑๗ เมษายน ๒๕๔๔), ๗๕.)

“ความ” เป็นคำนิยมสรรพนาม ผู้เขียนและผู้อ่านจะเข้าใจคำว่า “ความ” ตรงกันได้โดย
ดูจาก “ที่” และประโยคลดฐานะ ซึ่งเป็นส่วนประกอบของนามวลี “ความ” และแยกความแตกต่างของนามวลี
“ความ” นั้น

ในช่วงนี้ที่พักอาศัยตั้งอยู่ใจกลางของเส้นทางสายไหม ซึ่งใครก็ตามที่
จะเดินทางภาคพื้นดินจากภาคตะวันออกไปสู่ภาคตะวันตก หนีไม่พ้นที่จะ
ต้องเดินทางตัดผ่านไป (เดลินิวส์, ๖ มีนาคม ๒๕๔๔, น.๕.)

“ใคร” เป็นคำนิยมสรรพนาม โดยมี “ที่” และ ประโยค “จะเดินทางภาคพื้นดินจากภาค
ตะวันออกไปสู่ภาคตะวันตก” ลดฐานะทำหน้าที่เป็นส่วนประกอบของนามวลี “ใคร” และแยกความ
แตกต่างของนามวลี “ใคร” นั้น

ค. ข้อสังเกตประการสุดท้ายคือ หากนามวลีนั้นปรากฏคำลักษณะนาม เมื่อมีประโยคลดฐานะ
ตามมา มักจะใช้ “ที่” นำหน้าประโยคลดฐานะเสมอ แล้วทำหน้าที่เป็นส่วนประกอบในนามวลีนั้น เพื่อ
แยกความแตกต่างของนามวลี และสามารถละคำนามของคำลักษณะนามนั้นออกไปได้ ไม่นิยมปรากฏ
คำว่า “ซึ่ง” นำหน้าประโยคลดฐานะทำหน้าที่เป็นส่วนประกอบของนามวลี

ตัวอย่าง

พระพุทธรูปทั้ง ๒ องค์ ได้ถูกขุดและแกะออกจากก้อนหิน ช่วงเวลาของ
การสร้างไม่มีใครทราบแน่ชัด แต่น่าจะอยู่ในราวศตวรรษที่ ๔-๕ คริสต์ศักราช
ทั้ง ๒ องค์ถูกหุ้มเอาไว้ด้วยโคลนและฟางผสมกันเพื่อปั้นเป็นรูปพระพักตร์
พระกร และรอยยับย่นของจีวรที่ห่ม ก่อนที่จะทำการฉาบและทาสีทับ

องค์ที่มีขนาดเล็กกว่ามีสีน้ำเงินและองค์ใหญ่จะเป็นสีแดง โดยที่ทั้งพระ
พักตร์และพระกรเป็นสีทองอร่าม พระพุทธรูปทั้ง ๒ องค์ น่าจะเป็นที่
ประทับใจแก่พระทุกรูปที่จะต้องเดินทางไปทั่วดินแดนที่ทุรกันดาร...

(เดลินิวส์, ๖ มีนาคม ๒๕๔๔, น.๕.)

“ที่” นำหน้าประโยค “มีขนาดเล็กกว่ามีสีน้ำเงิน” ลดฐานะทำหน้าที่เป็นส่วนประกอบของ
นามวลี ที่มี “องค์” เป็นคำลักษณะนาม

“ที่” นำหน้าประโยค “จะต้องเดินทางไปทั่วดินแดนที่ทุรกันดาร” ลดฐานะทำหน้าที่เป็น
ส่วนประกอบของนามวลี “พระทุกรูป” ที่มี “รูป” เป็นคำลักษณะนาม

๒. “ซึ่ง” เป็นคำนำหน้าหน่วยกรรมตรง^{๑๔}

พระยาอุปทิศศิลปสาร^{๑๕} ได้อธิบายถึงคำว่า “ซึ่ง” ที่ใช้นำหน้าหน่วยกรรมตรงว่า “บุพพทที่เชื่อมกับบทอื่นย่อมมีเป็นพื้นในภาษาไทย... คำ “ซึ่ง” ใช้นำหน้ากรรมกรก ในสำนวนโบราณซึ่งติดมาจากภาษาบาลี เช่น พระแสดงซึ่งธรรม ฯลฯ จึงใช้เกี่ยวข้องกับสกรมกริยาอย่างเดียวกับปรกติบทกรรมกรกไม่ใช้บุพพทใดๆ นำหน้าเลย”

การใช้ “ซึ่ง” นำหน้าหน่วยกรรมตรง หรือกรรมกรกนี้ จะปรากฏในตำแหน่งดังนี้ คือ

หน่วยประธาน หน่วยกริยากรรม ซึ่ง หน่วยกรรมตรง

“ซึ่ง” จะปรากฏระหว่างหน่วยกริยากรรม และหน่วยกรรมตรง ลักษณะเช่นนี้ น่าจะเป็นลักษณะที่มาจากการแปลภาษาบาลี คือ ในการแปลภาษาบาลี จะมีการเติมอายุตนิบาต^{๑๖} “ซึ่ง” เข้าข้างหน้านามวลีที่เป็นหน่วยกรรมตรงในประโยค และหน่วยกริยากรรมอาจจะตามด้วยคำหลังกริยาก่อน แล้วจึงตามด้วย “ซึ่ง” และหน่วยกรรมตรง คำหลังกริยาที่พบมากในกรณีนี้ คือ ไป มา ไว้ เสีย ถึงแม้ว่าลักษณะเช่นนี้จะไม่ใช่ลักษณะภาษาไทยมาแต่เดิม แต่ก็มีใช้มาตั้งแต่สมัยสุโขทัย จนถึงปัจจุบัน โดยมีใช้ในภาษาร้อยแก้ว

ตัวอย่าง

สมัยสุโขทัย ๐ มาตราณิง โสตอณิงผู้ว่าชื่อนี้ล็กของในบ้านท่านกิติ ลักเข้าอัน
ท่านผู้ใดผู้หนึ่งชวนตนไปลักท่านกิติไปลักด้วยกันกิติ แลรู้ว่าผู้หนึ่งลักเสียม
สิงสินท่าน สิงท่านอันผ่านพ้นในประมาณสิบปีอันลักในหนึ่งนัดนี้กิติ

(ศิลาจารึกหลักที่ ๓๘)

สมัยอยุธยา อันว่าพระตถาคตตรัสรู้ด้วยพระสมมภูญาณ ว่าพระอัญจรัศคิมมรรคธรรม
อันกอปรด้วยองค์ ๘ ประการนี้ย่อมย้ายเสียถอนเสียซึ่งป็นยาพิษ

(ประชุมจดหมายเหตุ น.๔๑)

สมัยปัจจุบัน แม้หล่อนจะมุ่งมั่นด้วยวิธีการง่ายๆ ที่ไม่ลงทุนรอนอะไร โฆษณาชวนเชื่อ
ในเรื่องที่เป็นจริงเพื่อมาตุภูมิของหล่อนและสอนให้พวกเขารักบ้านเมืองด้วย
วิธีง่ายๆ ที่หล่อนคิด ศุภราภก็ได้มาซึ่งความภูมิใจ ที่หล่อนไม่คาดคิดมาก่อน
ว่าจะทำสำเร็จ

(ปลูกาง ล.๑ น.๒๕๒.)

...โอ่งลายมังกรหนึ่งในภูมิปัญญาชาวบ้านที่ความลุ่มสลายกำลังคืบคลานเข้ามาเยือน เชื่อว่ารัฐบาลยุคแห่งเทคโนโลยีคงจะช่วยให้มังกรที่อยู่ข้างโอ่งฟื้นคืนชีพมีโอกาสดูโลดแล่นร่อนผางดประจักษ์แก่สายตา รองรับหยาดฝนจากพากฟ้าเพื่อสืบต่อ “ภูมิปัญญาไทย” สัญลักษณ์คู่บ้านคู่เมืองราชบุรี ที่มีมาช้านาน เพื่อสร้างงานสร้างรายได้ อีกทั้งผดุงไว้ซึ่งคุณค่าทางวัฒนธรรมในผืนดินแห่งนี้...

(เคลีนิวิสต์, ๑๗ เมษายน ๒๕๔๔, น.๓๒.)

๓. “ซึ่ง”เป็นคำเชื่อม

“ซึ่ง” ทำหน้าที่เป็นคำเชื่อม ช่วยเชื่อมประโยค หรือข้อความที่ตามมา กับประโยค หรือข้อความ ที่นำหน้า ที่มีความต่อเนื่องสัมพันธ์กัน ไม่ใช่ขยายความข้อความข้างหน้าเพื่อการบอกรายละเอียดเพิ่มเติม บรรจบ พันธุมธรา^{๑๓} ได้กล่าวว่า “ข้อความที่ไม่ได้ขยาย แต่สืบเนื่องมาจากความตอนต้น มักใช้ ซึ่ง เชื่อม ใช้ ที่ แทนไม่ได้ เช่น เขาพูดภาษาไทยได้กระต่อนกระแท่น ซึ่งก็ฟังรู้เรื่อง”

กัญญา สินธุวานนท์^{๑๔} กล่าวว่า “ ‘ซึ่ง’ จะช่วยเชื่อมประโยคที่นำหน้า กับประโยคที่ตามหลัง ‘ซึ่ง’ ”

การใช้ภาษาไทยในปัจจุบันจะพบการใช้คำว่า “ซึ่ง” เป็นคำเชื่อมในลักษณะเช่นนี้เป็นจำนวนมาก ประโยค หรือข้อความที่ตามหลัง “ซึ่ง” มักไม่ปรากฏหน่วยประธาน หรือ หน่วยกรรมตรงอย่างใดอย่างหนึ่ง เนื่องมาจากเนื้อความที่ตามมามีความต่อเนื่องสัมพันธ์กับประโยคหรือข้อความข้างต้นอยู่แล้ว การใช้ “ซึ่ง” เป็นคำเชื่อมเพื่อเชื่อมความให้สละสลวยต่อเนื่องกัน ผู้รับสารสามารถเข้าใจเนื้อความได้

ตัวอย่าง

แนวความคิดของ นายเสนาะ เทียนทอง ประธานที่ปรึกษาพรรค ไทยรักไทยที่หยิบขึ้นมาบดฝุ่นอีกครั้ง เสนอแก้กฎหมายรถบรรทุก ๒๑ ตัน เป็น ๓๐ ตัน และกำลังได้รับการวิพากษ์วิจารณ์อย่างกว้างขวางอยู่ในขณะนี้ โดยที่ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี ต้องออกมาตะแบก บอกว่าจะต้องมีการศึกษาข้อดีข้อเสียจากหลายๆ ฝ่ายเสียก่อน ซึ่งจะต้องใช้เวลาพอสมควรจึงจะมีการตัดสินใจ

(ไทยรัฐ, ๑ มีนาคม ๒๕๕๔, น.๖.)

“ซึ่ง” ทำหน้าที่เป็นคำเชื่อม เชื่อมประโยค “พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี ต้องออกมาตะแบกบอกว่า จะต้องมีการศึกษาข้อดีข้อเสียจากหลายๆ ฝ่ายเสียก่อน” กับประโยค “จะต้องใช้เวลาพอสมควร” เพื่อแสดงความต่อเนื่องสัมพันธ์กัน

ชีวิตและงานของป่าโจ้วซึ่งกำลังรุ่งโรจน์เป็นอย่างยิ่ง ก็หาได้ราบรื่นไปจนตลอดรอดฝั่งไม่ เพราะในช่วงหนึ่ง ทั้งท่านเองและคุณสุวัฒน์ก็ต้องประสบกับมรสุมทางการเมือง มีอันต้องถูกจองจำ ขาดอิสรภาพไประยะหนึ่ง ซึ่งท่านได้เล่าด้วยความขมขื่นว่า ทั้งท่านและคุณสุวัฒน์ถูกใส่ร้ายจากคู่แข่งทางการเมืองด้วยข้อหาที่รุนแรง แต่ปราศจากความเป็นจริงโดยสิ้นเชิง อันมีสาเหตุเนื่องมาจากการที่คุณสุวัฒน์ลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร...

(สกุลไทยรายสัปดาห์, ๔๗ (๑๗ เมษายน ๒๕๕๔), ๗๕.)

“ซึ่ง” ทำหน้าที่เป็นคำเชื่อม เชื่อมข้อความ “ชีวิตและงานของป่าโจ้วซึ่งกำลังรุ่งโรจน์เป็นอย่างยิ่ง ก็หาได้ราบรื่นไปจนตลอดรอดฝั่งไม่ เพราะในช่วงหนึ่ง ทั้งท่านเองและคุณสุวัฒน์ก็ต้องประสบกับมรสุมทางการเมือง มีอันต้องถูกจองจำ ขาดอิสรภาพไประยะหนึ่ง” กับ ข้อความที่ตามมา “ท่านได้เล่าด้วยความขมขื่นว่า ทั้งท่านและคุณสุวัฒน์ถูกใส่ร้ายจากคู่แข่งทางการเมืองด้วยข้อหาที่รุนแรง แต่

ปราศจากความเป็นจริงโดยสิ้นเชิง” เพื่อแสดงความสืบเนื่องกันของข้อความทั้งสอง ผู้รับสารทราบว่าเป็น “ท่านได้เล่าด้วยความขมขื่น” คือข้อความในตอนต้นนั่นเอง

...ยกตัวอย่างเพลง ทุกวันนี้โลกเลี่ยนท่าเต้น การแต่งตัวจากตะวันตก นักร้อง จะเต้นท่าหน้าเกลียดอย่างไรก็ได้ขอให้เด่น เป็นจุดเด่น ถ้าสื่อชี้ให้ประชาชนรู้และ เกิดพลังประชาชนจะต่อต้านเพลงลักษณะนี้ พลังสังคมจะต่อต้านสิ่งที่ทำลาย วัฒนธรรมไทย

**เหล่านั้นคือความเห็นของท่านคณบดีคณะวารสารศาสตร์และ
สื่อสารมวลชนแห่งธรรมศาสตร์ ซึ่งผมขอบอกว่าเห็นด้วยเป็นอย่างยิ่ง**

(*ไทยรัฐ*, ๓ มีนาคม ๒๕๔๔, น.๖.)

“ซึ่ง” ทำหน้าที่เป็นคำเชื่อมเชื่อมโยง “เหล่านั้นคือความเห็นของท่านคณบดีคณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชนแห่งธรรมศาสตร์” กับประโยค “ผมขอบอกว่าเห็นด้วยเป็นอย่างยิ่ง” เพื่อแสดงความสืบเนื่องของประโยค โดยผู้รับสารทราบที่ผมเห็นด้วยกับเรื่องใด

ในทางคดีความ ถ้าหากมีการฟ้องร้องต่อสู้คดีกันในชั้นศาลแล้วย่อมถือว่าคดีนั้นอยู่ในระหว่างการพิจารณาของศาล ซึ่งคู่ความ (ฝ่ายที่ฟ้อง) ก็คือโจทก์ หรือคู่ความฝ่ายที่ถูกฟ้องก็คือจำเลยนั้น จะต้องมาเพื่อนำพยานของฝ่ายตนเองเข้าสืบต่อศาลตามวัน เวลา ที่ศาลกำหนดนัด ถ้าคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่มาศาลในวันกำหนดนัดพิจารณาคดีของศาล ย่อมถือว่าคู่ความฝ่ายนั้นขาดนัดพิจารณาคดี ซึ่งอาจส่งผลเสียหายแก่รูปคดีของตนได้

(*เดลินิวส์*, ๑๖ เมษายน ๒๕๔๔, น.๑๐.)

จุดโฟกัสของหนังอยู่ที่คุณหญิงกิริติเจ้าของภพวาดชายหญิงนั่งริมลำธาร ซึ่งเป็นที่มาของเรื่องราวที่เกิดขึ้นหลังภาพนี้

(*เดลินิวส์*, ๑๖ เมษายน ๒๕๔๔, น.๓๒.)

นอกจาก “ซึ่ง” จะปรากฏเป็นคำเชื่อมแล้ว “ซึ่ง” อาจปรากฏร่วมกับคำว่า “ก็” ซึ่งเป็นคำเชื่อมเช่นเดียวกัน และจากข้อมูล ประโยคอาจปรากฏหน่วยประธาน หรือไม่ปรากฏหน่วยประธานก็ได้

ตัวอย่าง

ระหว่างที่ช่างกำลังแต่งหน้าให้ป้าโจ้ว จักรกฤษณ์กับผมก็จัดกล้องและไฟถ่ายภาพไปพลาง โดยผมตั้งใจว่าจะถ่ายภาพป้าโจ้วให้เข้าคู่กับภาพคุณสุวัฒน์ที่ถ่ายไว้ก่อนหน้าแล้ว เพื่อที่ว่าเวลาจัดแสดงในนิทรรศการที่จะมีขึ้นในเดือนกรกฎาคมที่จะถึงนี้ จะได้จัดภาพท่านทั้ง ๒ ไว้คู่กันอย่างลงตัว ซึ่งก็ไม่มีอะไรยากลำบาก

(*สกุลไทยรายสัปดาห์*, ๔๗ (๑๗ เมษายน ๒๕๔๔), ๗๕.)

ในขณะที่เดียวกัน กำลังทหารจำนวนมากที่ตกค้างมาจากกองกำลังเขมรฝ่ายต่าง ๆ ซึ่งเคยสู้รบกันมาในสมัยสงครามกลางเมือง ก็ยังไม่สามารถเปลี่ยนอาชีพไปทำงานอย่างอื่น

จึงเป็นภาระของรัฐบาล ซึ่งก็มีปัญหางบประมาณไม่เพียงพอในการเลี้ยงดูกำลังพลเหล่านี้

(ไทยรัฐ, ๑ มีนาคม ๒๕๕๔, น.๕.)

แม้ว่าจะไม่ปรากฏหลักฐานแน่ชัดว่าพระพุทธรูปถูกทำลายไปก็ตาม ภาพวาดสีน้ำมันที่ล้อมรอบองค์พระพุทธรูป ที่แสดงให้เห็นถึงศาสนสถานและกฏู ซึ่งก็ได้ถูกแกะสลักออกมาจากก้อนหินและทาทับเอาไว้ด้วยสีอันฉูดฉาดจนแทบไม่เห็นกัน

(เดลินิวส์, ๖ มีนาคม ๒๕๕๔, น.๕.)

ดังนั้น คุณจึงจำเป็นจะต้องควบคุมน้ำหนัก ไม่ใช่ว่าพอเริ่มอายุมากขึ้น แต่งานมีลูกแล้วก็ปลงตกกับสังขารว่า เป็นเรื่องธรรมดาที่น้ำหนักตัวต้องเพิ่มขึ้น ซึ่งก็จริง

(สกุลไทยรายสัปดาห์, ๔๗ (๑๗ เมษายน ๒๕๕๔), ๑๐๙-๑๑๐.)

ความดีความชอบนอกจากผู้กำกับแล้ว ผมยกให้ **คาร่า พลสิทธิ์** ที่แสดงเป็นคุณหญิงกิริติ พุดได้คำเดียวว่า คนนี้ใช่เลย ซึ่งก็ไม่แปลกอีกสำหรับหนังของคุณเชิด ที่บทสำคัญมักเป็นของผู้หญิง

(เดลินิวส์, ๑๖ เมษายน ๒๕๕๔, น.๓๒.)

... “คนบางกลุ่มก็บอกว่าการประเมินมหาวิทยาลัยควรให้เป็นหน้าที่ของทบวงมหาวิทยาลัย ส่วนการประเมินในมหาวิทยาลัยก็ให้ประเมินกันเองแต่บางกลุ่มก็เสนอว่าให้ประเมินเป็นคณะ ซึ่งผมก็ยังมองไม่ออกว่าจะทำกันอย่างไร”

(เดลินิวส์, ๑๗ เมษายน ๒๕๕๔, น.๑๒.)

๕. “ซึ่ง” เป็นคำขึ้นต้นย่อหน้า

ปัจจุบันงานเขียนชนิดบทความ หรืองานเขียนที่ปรากฏในสิ่งพิมพ์ เช่น วารสาร นิตยสาร หนังสือพิมพ์ ที่มีการแบ่งกรอบ (Column) ผู้ส่งสารจะใช้วิธีการแบ่งเนื้อเรื่องให้เป็นย่อหน้าเล็ก เพื่อให้สัมพันธ์กับกรอบของงาน ทั้งนี้อาจเนื่องจากการจัดแบ่งหน้ากระดาษที่จำกัด หรือเพราะต้องการให้ผู้รับสารสนใจ การใช้คำ “ซึ่ง” จะใช้เชื่อมประโยค หรือข้อความที่มีความสอดคล้องสืบเนื่องกัน หรืออาจใช้นำหน้าประโยคลดฐานะเพื่อเป็นส่วนประกอบของนามวลี จึงไม่ใช่คำที่จะใช้ขึ้นต้นย่อหน้าได้ เพราะการขึ้นย่อหน้าเป็นการขึ้นใจความสำคัญใหม่ เมื่อประโยคหรือข้อความยังมีความสอดคล้องสืบเนื่องกันอยู่ จึงไม่ต้องขึ้นต้นย่อหน้าใหม่ แต่ผู้เขียนพบว่าการใช้คำ “ซึ่ง” ขึ้นต้นย่อหน้ามีที่ใช้เป็นจำนวนมากในบทความหรือข้อเขียนที่ปรากฏในสิ่งพิมพ์ดังกล่าวข้างต้น การใช้คำ “ซึ่ง” มีทั้งที่ใช้เพื่อให้ข้อความนั้นเป็นที่สะดุดตา เรียกร้องความสนใจจากผู้รับสาร และเพื่อจัดแบ่งหน้ากระดาษตามกรอบที่กำหนดไว้

ตัวอย่าง

เพราะคุณมักจะมองว่า อะไรที่คุณชอบมักจะเป็นสิ่งดี เป็นสิ่งถูกต้อง
อะไรที่คุณไม่ชอบ มักจะเป็นสิ่งที่ไม่ดี เป็นสิ่งไม่ถูกต้อง ซึ่งตามความเป็น

จริงแล้วอาจจะไม่ใช่ก็ได้

(สกุลไทยรายสัปดาห์, ๔๗ (๒๐ มีนาคม ๒๕๔๔), ๘๗.)

“ซึ่ง” เป็นคำเชื่อมทำหน้าที่เชื่อมข้อความ “เพราะคุณมักจะมองว่า...เป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้อง” และข้อความ “ตามความเป็นจริงแล้วอาจจะไม่ใช่ก็ได้” การแยกข้อความขึ้นย่อหน้าใหม่เช่นนี้ ผู้ส่งสารน่าจะต้องการให้ผู้อ่านสะดุดตา และสนใจข้อความเป็นพิเศษ

ทุกคนสำรวมกิริยาและคำพูด ความสงบเยือก สลับกับเสียงดนตรีอีปิปต์ย่อนยุคและประยุกต์ มีแสงส่องโบราณสถานทั้งดงามอลังการของมหาวิหารโบราณที่สูงใหญ่ ให้ความรู้สึกที่สงบเยือกเย็นและมั่นคง

คงจะเหมือนคนที่มี “คู่รัก” และพัฒนาให้เป็น “คู่ครอง” ที่ดี ๆ ได้นั้นแหละ

ซึ่งไม่ย่ำนักหรอก

(สกุลไทยรายสัปดาห์, ๔๗ (๒๗ มีนาคม ๒๕๔๔), ๕๗.)

“ซึ่ง” เป็นคำเชื่อมทำหน้าที่เชื่อมข้อความ “คงจะเหมือนคนที่มี “คู่รัก”...ได้นั้นแหละ” และข้อความ “ไม่ย่ำนักหรอก” ย่อหน้านี้ผู้ส่งสารมุ่งที่จะให้ผู้รับสารสนใจด้วยการขึ้นย่อหน้าใหม่ และใช้ตัวอักษรสีเข้ม

เท่าที่ผมสอบถามคอการเมืองหลาย ๆ ราย ดูเหมือนจะได้คำตอบตรงกันว่า การอภิปรายเนื่องในโอกาสแถลงนโยบายของรัฐบาลลงวณนี้ค่อนข้างกร่อยสนิท

...

ส่วนมากจะเป็นการฝากข้อสังเกต ฝากข้อเตือนใจให้ระมัดระวัง ไม่มีลำหัดล่าโค่น หรือเอาเป็นเอาตายอะไรมากนัก

ซึ่งก็ถูกต้องแล้วครับ เพราะรัฐบาลใหม่เขายังไม่ได้ลงมือทำอะไรเลย...ความผิดยังไม่เกิด ความดียังไม่เกิดขึ้น...

(ไทยรัฐ, ๑ มีนาคม ๒๕๔๔, น.๕.)

“ซึ่ง” เป็นคำเชื่อมเชื่อมข้อความให้สืบเนื่องสละสลวย โดยมีวัตถุประสงค์ให้น่าสนใจขึ้น

“... และยังมีแนวคิดที่จะขยายเส้นทางรถไฟฟ้าวออกไปยังชานเมือง ตามความคิดของนายสมิคร สุนทรเวช ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร อีก ๓ เส้นทาง คือ

๑. สถานีหมอมชิต - คลองลาดพร้าว - คลองถนน - ถนนสายใหม่พัฒนา - ไสวพัฒนา - ลำลูกกา ระยะทางประมาณ ๒๖ กิโลเมตร
๒. ขยายเส้นทางที่ได้รับอนุมัติจากคณะรัฐมนตรีแล้ว ไปยังบางพลี - ถนนบางนา - ตราด ระยะทางประมาณ ๒๑ กิโลเมตร
- ขยายเส้นทางที่ได้รับอนุมัติจากคณะรัฐมนตรีไปยังมหาชัย (สมุทรสาคร)

โดยใช้แนวทางรถไฟของการรถไฟ ระยะทางประมาณ ๒๗ กิโลเมตร
ซึ่งจะมีการศึกษาความเป็นไปได้ของโครงการต่อไป...”

(*สกุลไทยรายสัปดาห์*, ๔๗ (๑๗ เมษายน ๒๕๕๔), ๑๒๑.)

“ซึ่ง” เป็นคำเชื่อมเชื่อมข้อความเช่นเดียวกัน

การแบ่งย่อหน้าในลักษณะนี้ ผู้ส่งสารส่วนใหญ่จะตัดแบ่งโดยไม่คำนึงถึงลักษณะการใช้ภาษาที่ถูกต้อง ปกติคำว่า “ซึ่ง” จะมีหน้าที่นำหน้าประโยคลดฐานะเป็นส่วนประกอบของนามวลี จึงควรอยู่ติดกับนามวลีนั้น หรือในกรณีที่ “ซึ่ง” เป็นคำเชื่อมก็ควรจะอยู่ระหว่างประโยค หรือข้อความที่มีความสืบเนื่องกัน จากข้อมูลที่พบจะเห็นได้อย่างชัดเจนว่า ในปัจจุบันผู้ส่งสารจะนิยมใช้คำว่า “ซึ่ง” นำหน้าย่อหน้าเป็นจำนวนมาก หากเทียบกับในอดีตที่ผ่านมา ผู้เขียนได้เคยศึกษาการใช้คำว่า “ซึ่ง” นำหน้าย่อหน้าพบว่าการใช้อยู่บ้างแต่ไม่มากนัก แต่ในปัจจุบันกลับเป็นที่นิยมใช้

ข้อสังเกตการใช้ “ซึ่ง” ที่บกพร่อง

ผู้เขียนพบข้อมูลการใช้ “ซึ่ง” ที่น่าสนใจ เป็นการใช้ “ซึ่ง” อย่างไม่ถูกต้อง ๓ กรณี คือ

๑. การวางส่วนขยายผิด หรือโครงสร้างของประโยคไม่ถูกต้อง ทำให้การใช้คำ “ซึ่ง” ผิดไปด้วย

ตัวอย่าง

เมื่อวันที่ ๓ มีนาคม ที่ผ่านมา ได้เกิดเหตุการณ์ลอบวางระเบิด เครื่องบินโบอิง ๗๓๗-๔๐๐ ของบริษัท การบินไทย ที่ท่าอากาศยานกรุงเทพ ซึ่งเป็นวันเดียวกันกับการเปิดงานมหกรรมทางการท่องเที่ยวที่ใหญ่และสำคัญที่สุดในโลกได้เริ่มขึ้น...

ส่วนบรรยากาศการจัดงานเท่าที่ผมมีเวลาและสามารถเดินสำรวจได้ ซึ่งก็มีเพียงไม่กี่อาคารเท่านั้น เพราะสถานที่จัดงานของเขากว้างใหญ่มโหฬารจริง ขนาดการเดินทางระหว่างอาคารยังต้องใช้ไมโครบัสเป็นพาหนะ...

(*เดลินิวส์*, ๑๖ มีนาคม ๒๕๕๔, น.๕)

จะเห็นได้ว่า ในเนื้อข่าวจะกล่าวถึงการจัดงาน ผู้ส่งสารควรนำด้วยข่าวการจัดงานแล้วจึงเสริมด้วยข่าวเครื่องบินระเบิด แต่ได้กล่าวถึงข่าวเครื่องบินระเบิดก่อน แล้วใช้ “ซึ่ง” เป็นคำเชื่อมนำหน้าประโยค “เป็นวันเดียวกันกับการเปิดงานมหกรรมทางการท่องเที่ยวที่ใหญ่และสำคัญที่สุดในโลกได้เริ่มขึ้น...” ในขณะเดียวกันในย่อหน้าต่อมา ผู้ส่งสารได้กล่าวถึงบรรยากาศการจัดงานแล้วใช้ “ซึ่ง” เป็นคำเชื่อมส่วนประโยคที่ตามมาเป็นเรื่องของจำนวนอาคาร ซึ่งเป็นหน่วยประธานที่ไม่ตรงกัน จึงเห็นได้ว่า ผู้ส่งสารนี้มีการใช้ภาษาบกพร่อง เมื่อใช้ “ซึ่ง” ไปเป็นคำเชื่อม จึงทำให้ผู้รับสารสับสนได้

๒. การใช้ “ซึ่ง” นำหน้าย่อหน้า บางครั้งไม่จำเป็นต้องใช้ “ซึ่ง” ในบริบทนั้น

ตัวอย่าง

ภาพเจ้าจุก เจ้ากละ และเหล่าเด็กหญิงตัวน้อยวิ่งเล่นม้าก้านกล้วยเดินกะลา
ขาห้อย มอญช้อนผ้า ภูกินหาง อยู่กลางลานหมู่บ้าน ท่ามกลางสายตาคน
เฒ่าคนแก่ที่นั่งมองลูกหลานด้วยความสุขใจ

ซึ่งภาพทั้งหมดนี้ถือว่าเป็นภาพแห่งวิถีชีวิตของผู้คนในชนบทที่เติม
เปี่ยมไปด้วยความสวยงามร่มเย็นเป็นสุขและเป็นวิถีชีวิตแบบพอเพียงที่
สามารถพบเห็นได้ทุกท้องถิ่น

ซึ่งการละเล่นพื้นบ้านของไทยดังกล่าว นอกจากจะมีเสน่ห์ภายในตัว
ถึงศิลปะของการละเล่นแต่ละกิจกรรมแล้ว... การใช้ก้านกล้วยมาปรับประยุกต์
เป็นมาให้เด็กได้วิ่งออกกำลังกายแบบไม่รู้ตัว เป็นต้น

ซึ่งการละเล่นต่างๆ เหล่านี้เมื่อมาถึงยุคปัจจุบันที่เทคโนโลยีสมัยใหม่
ได้เข้ามามีบทบาทต่อการดำเนินชีวิตประจำวัน อุปกรณ์เครื่องเล่นราคาแพง
ถูกผลิตขึ้น...

(เคลิวิวิสต์, ๑๑ เมษายน ๒๕๔๔, น.๙.)

ข้อความข้างต้นได้มีการจัดแบ่งย่อหน้าตามกรอบของคอลัมน์ใช้ “ซึ่ง” เป็นคำขึ้นต้นย่อหน้า
หากพิจารณาความหมายแล้วจะเห็นได้ว่า ในบริบทที่ปรากฏคำว่า “ซึ่ง” นั้น ไม่จำเป็นต้องใช้ “ซึ่ง” เพราะ
เป็นการขึ้นเรื่องใหม่ ประกอบกับปรากฏหน่วยประธานอย่างชัดเจนทั้งในประโยคที่มาก่อน และที่ตามมา
เป็นหน่วยประธานเดียวกัน เท่ากับเป็นการขึ้นประโยคใหม่ จึงไม่จำเป็นต้องใช้ “ซึ่ง” เป็นคำเชื่อม โดย
เฉพาะในย่อหน้าสุดท้าย “ซึ่งการละเล่นต่างๆ เหล่านี้เมื่อมาถึงยุคปัจจุบันที่เทคโนโลยีสมัยใหม่...” ไม่
จำเป็นต้องย่อหน้า เนื่องจากยังกล่าวถึงการละเล่นพื้นบ้านเช่นเดียวกับย่อหน้าข้างบนอยู่ และไม่ได้
เป็นการเน้นข้อความแต่ประการใด

วันหนึ่งฉันอ่านเจอโฆษณาสอนศิลปะของคุณครูคนหนึ่ง มีข้อความ
หนึ่งที่สะดุดใจเขียนไว้ว่า ...อย่ามาต่อราคา อย่ามาถามถึงส่วนลด วิชาความรู้
ไม่ใช่ผักไม่ใช่ปลา สะท้อนว่าคุณครูต้องเคยโดนต่อคำวิชา

ซึ่งฉันพบความคิดหนึ่งของคนส่วนหนึ่งที่ อะไรที่เห็นเป็นวัตถุจะดู
เหมือนไม่มีมูลค่าและไม่เห็นคุณค่า

(สกุลไทยรายสัปดาห์, ๔๗ (๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๔), ๑๒๕.)

ย่อหน้านี้ไม่ต้องใช้ “ซึ่ง” ขึ้นต้นย่อหน้าแต่อย่างใด เพราะไม่มีความสัมพันธ์
กับย่อหน้าแรก เป็นการขึ้นเรื่องใหม่

ย้อนไปเมื่อ ๑๓ ปีก่อน ประมาณปี พ.ศ.๒๕๓๑ หรือปี ค.ศ.๑๙๘๘
ขณะทำงานเป็นลูกจ้าง ได้ถูกนายสั่งให้เตรียม Speech... สิ่งในงานวิจัยเรียกว่า
Technology Wave หรือคลื่นลูกใหม่ทางเทคโนโลยี ๔ ประการ

๑. วิทยาการของสมองกลรุ่นใหม่ (Micro Electronics)

๒. เทคโนโลยีชีวภาพ (Bio-Technology)

๓. โฟตอนิกส์ (Photonics)

๔. เซรามิกส์ (Ceramics)

ซึ่งปัจจุบันนี้ โลกก็ได้เข้าสู่ ปี ๒๐๐๐ เป็นที่เรียบร้อยแล้ว ชีวิตทุกวันนี้

ของเราก็มีสินค้าอิเล็กทรอนิกส์หลากหลายเข้ามาให้ซื้อใช้และอำนวยความสะดวก สะดวกมากมาย...

(*สกุลไทยรายสัปดาห์*, ๔๗ (๒๗ มีนาคม ๒๕๕๔), ๑๓๑.)

ย่อหน้า “ซึ่งปัจจุบันนี้ โลกก็ได้เข้าสู่ ปี ๒๐๐๐ เป็นที่เรียบร้อยแล้ว ชีวิตทุกวันนี้ของเราก็มี สินค้าอิเล็กทรอนิกส์...”ไม่ต้องใช้ “ซึ่ง” นำหน้า เพราะผู้สงสารได้ขึ้นเรื่องใหม่ไม่ได้สืบเนื่องกับประโยค หรือข้อความที่มาก่อน

ผมเชื่อว่าท่านผู้อ่านทั้งหลาย คงจะยังจดจำข้อความสำคัญสอง ประโยค ซึ่งได้รับการจารึกไว้ในประวัติศาสตร์ของชาติไทยเรา ซึ่งมี ข้อความว่า

**“เราจะครองแผ่นดินโดยธรรม
เพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม”**

ซึ่งข้อความนี้อยู่ในพระปฐมบรมราชโองการ ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ในรัชกาลปัจจุบันนี้ ที่ได้พระราชทานแก่ ปวงพสกนิกรชาวไทย...

(*วารสารไทย*, ๑๖:๖๓ (กรกฎาคม-กันยายน, ๒๕๓๙), ๒๖.)

ย่อหน้าข้างต้นไม่ต้องใช้ “ซึ่ง” ขึ้นต้นย่อหน้า เพราะปรากฏหน่วยประธานของประโยค “ข้อความนี้” และเป็นการขึ้นเรื่องใหม่

๓. การใช้คำ “ซึ่ง” เป็นคำเชื่อมอย่างไม่ถูกต้อง

ในปัจจุบันจะพบการใช้ “ซึ่ง” เป็นคำเชื่อมเชื่อมประโยค หรือข้อความที่มีความต่อเนื่องสัมพันธ์ กันเป็นจำนวนมาก มีทั้งใช้ได้อย่างถูกต้องคือ ประโยค หรือข้อความที่นำหน้า “ซึ่ง” มีความต่อเนื่องกัน กับประโยคหรือข้อความที่ตามหลัง และใช้อย่างบกพร่องคือ การใช้คำ “ซึ่ง” เพื่อมุ่งแต่ให้เกิดความ สละสลวยเท่านั้น ประโยคหรือข้อความที่นำหน้าไม่มีความที่สืบเนื่องกันกับประโยคหรือข้อความที่ตามมา ในบางแห่งไม่จำเป็นต้องใช้ “ซึ่ง” หากปรากฏหน่วยประโยคชนิดประธาน หรือกรรมตรง อยู่ในประโยค หรือข้อความที่ตามหลังแล้ว หรือบางแห่งต้องใช้คำเชื่อมอื่นๆ จึงจะถูกต้องเหมาะสม

ตัวอย่าง

นายมานพ กาญจนมณฑล ผู้จัดการธนาคารออมสินสาขากาญจนบุรี เปิดเผยว่า ขณะนี้ธนาคารได้ปล่อยเงินกู้สวัสดิการแก่ข้าราชการทหารตำรวจ ทุกหน่วยเหล่า แม้แต่พนักงานรัฐวิสาหกิจก็สามารถกู้สวัสดิการได้โดยมี เพดานสูงสุดไม่เกิน ๒ แสนบาท สัญญาคิดแล้วเสียดอกเบี้ยร้อยละ ๕.๒๐ บาท ในทางกลับกันถ้าไปกู้กับไฟแนนซ์ เงินกู้ก็จะยืมตลอด ซึ่งขณะนี้ ธนาคารออมสินปล่อยเงินกู้โดยเฉลี่ยไม่ต่ำกว่าสัปดาห์ละ ๑๐ ล้านบาท โดยต้องทำเรื่องมาในรูปหน่วยงาน

(*เดลินิวส์*, ๑๗ เมษายน ๒๕๕๔, น.๓๒.)

ในประโยค “ซึ่งขณะนี้ธนาคารออมสินปล่อยเงินกู้โดยเฉลี่ยไม่ต่ำกว่าสัปดาห์ละ ๑๐ ล้านบาท โดยต้องทำเรื่องมาในรูปหน่วยงาน” ไม่จำเป็นต้องใช้คำเชื่อม “ซึ่ง” เพราะเป็นการขึ้นประโยคใหม่ โดยมีหน่วยประธานคือ “ธนาคารออมสิน” หน่วยกริยากรรมคือ “ปล่อย” และหน่วยกรรมตรงคือ “เงินกู้”

นายมานพ กาญจนมณฑล ผู้จัดการธนาคารออมสินสาขากาญจนบุรี เปิดเผยว่าขณะนี้ธนาคารได้ปล่อยเงินกู้สวัสดิการแก่ข้าราชการทหารตำรวจทุกหน่วยแล้ว แม้แต่พนักงานรัฐวิสาหกิจก็สามารถกู้สวัสดิการได้โดยมีเพดานสูงสุดไม่เกิน ๒ แสนบาท สัญญาคิดแล้วเสียดอกเบี้ยร้อยละ ๕.๒๐ บาท ในทางกลับกันถ้าไปกู้กับไฟแนนซ์ เงินกู้ก็จะยืนตลอด ขณะนี้ธนาคารออมสินปล่อยเงินกู้โดยเฉลี่ยไม่ต่ำกว่าสัปดาห์ละ ๑๐ ล้านบาท โดยต้องทำเรื่องมาในรูปหน่วยงาน

...ส่วนนี้ได้ทำให้การละเล่นพื้นบ้านไทยเริ่มจางหายไปทุกขณะ ถ้าหากคนไทยยังไม่ร่วมมือกันอนุรักษ์อย่างจริงจังแล้วก็เชื่อว่าเป็นเวลาอีกไม่นานนัก สิ่งดีงามเหล่านี้ก็คงจะเหลือเพียงภาพแห่งความทรงจำไว้ใช้สอนลูกหลานแบบตาบอดคลำข้างถูกบ้างผิดบ้างแค่นั้นเอง ดังนั้นจึงเป็นเรื่องสำคัญยิ่งที่ทุกฝ่ายต้องเข้ามาร่วมกันสืบสานอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีอันดีงามเหล่านี้ให้คงอยู่ตลอดไปให้ได้ ซึ่งการที่จะปลูกฝังให้ทุกฝ่ายโดยเฉพาะเด็กและเยาวชนได้ตระหนัก และเห็นคุณค่าของวัฒนธรรมการละเล่นพื้นบ้านของไทยได้อย่างแท้จริงนั้น โรงเรียนซึ่งเป็นแหล่งเรียนรู้ของเด็กจำเป็นต้องเป็นต้นแบบในการจัดกิจกรรมให้เด็กได้เรียนรู้และปฏิบัติจริงอย่างต่อเนื่อง

(เคลิวิวิศ, ๑๑ เมษายน ๒๕๕๔, น.๙.)

ประโยค “การที่จะปลูกฝังให้ทุกฝ่ายโดยเฉพาะเด็กและเยาวชนได้ตระหนัก และเห็นคุณค่าของวัฒนธรรมการละเล่นพื้นบ้านของไทยได้อย่างแท้จริงนั้น” ไม่ต้องใช้คำเชื่อม “ซึ่ง”

...และแล้วผมก็ได้ภาพป่าใจวิสมใจ หลังจากที่เราวันช่วงจากการถ่ายภาพท่านครั้งแรกถึงปีครึ่ง เมื่อเสร็จงานกันแล้ว ป่าใจก็ได้ชวนพวกเรารับประทานอาหารกลางวันกันที่โรงแรมศรีราชาลอดจันนั้นเอง ซึ่งเมนูเด็ดที่ป่าใจแนะนำให้เราได้ลิ้มลองก็คือขาหมู หมั่นโถว และหมูมะนาว ซึ่งตอนแรกจักรกฤษณ์และผมก็มีที่ตำลึงเล็บขาหมูชิ้นงามนั้น แต่หลังจากนั้นไม่นานมันก็ถูกจัดการจนเรียบร้อยไม่เสียของ...”

(สกุลไทยรายสัปดาห์, ๔๗ (๑๗ เมษายน ๒๕๕๔), ๗๕.)

ประโยค “ตอนแรกจักรกฤษณ์และผมก็มีที่ตำลึงเล็บขาหมูชิ้นงามนั้น” ไม่ต้องใช้คำเชื่อม “ซึ่ง”

สิ่งหนึ่งที่ผู้ปกครองคนนั้นยำชัดคือ ภาพประวัติศาสตร์ที่บรรดาลูกหลานของพวกเขาไม่เคยเห็นมาก่อน โดยเฉพาะเลือดรักชาติที่มีอยู่ในสายเลือดเดือดพล่านขึ้นมาทันที

บางเรื่องราวเด็กอาจเคยได้ยินจากคำบอกเล่าของผู้หลักผู้ใหญ่ แต่ยังไม่เคยเห็นภาพมาก่อน ซึ่งก่อนหน้านี้อาจเคยเห็นมาแล้วจากกระแสวิงของหนังสือเรื่อง “บางระจัน”

(เคลิวิวิส, ๑๖ เมษายน ๒๕๔๔, น.๓๒.)

ประโยค “ก่อนหน้านี้อาจเคยเห็นมาแล้วจากกระแสวิงของหนังสือเรื่อง “บางระจัน”” ไม่ควรใช้คำเชื่อม “ซึ่ง” ควรใช้คำเชื่อม “หรือ” จะเหมาะสมกว่า

บางเรื่องราวเด็กอาจเคยได้ยินจากคำบอกเล่าของผู้หลักผู้ใหญ่ แต่ยังไม่เคยเห็นภาพมาก่อน หรือก่อนหน้านี้อาจเคยเห็นมาแล้วจากกระแสวิงของหนังสือเรื่อง “บางระจัน”

ทั้งจากการวางเครือข่ายท่อส่งน้ำขนาดใหญ่, การสร้างสะพานท่อส่งน้ำ, การขุดคลอง,...แต่ทั้งหมดทั้งมวลนี้จะสัมฤทธิ์ผลได้ก็ต้องอาศัยความร่วมมือร่วมใจกันนั่นเอง ซึ่งปรากฏว่าได้เพิ่มพื้นที่เพาะปลูกพืชจาก ๑๘๗,๐๐๐ ไร่ เมื่อปี ๒๔๙๒ มาเป็น ๑,๒๕๐,๐๐๐ ไร่ ในปัจจุบัน ซึ่งด้วยเทคนิคสมัยใหม่ทำให้สามารถมีการใช้น้ำอย่างประหยัดถึงร้อยละ ๕๐

(เคลิวิวิส, ๑๖ เมษายน ๒๕๔๔, น.๓๒.)

ประโยค “ด้วยเทคนิคสมัยใหม่ทำให้สามารถมีการใช้น้ำอย่างประหยัดถึงร้อยละ ๕๐” ไม่ต้องใช้คำเชื่อม “ซึ่ง” ควรใช้คำเชื่อม “และ” แทน เพราะเป็นการเพิ่มข้อมูล

การศึกษาการใช้ “ซึ่ง” ในปัจจุบัน พบว่า มีการใช้ที่แตกต่างกัน โดยมีบริบทเป็นตัวกำหนด นอกจากนี้ การใช้คำว่า “ซึ่ง” ยังมีการใช้ที่แตกต่างไปจากเดิม คือ การใช้ “ซึ่ง” เป็นคำเชื่อม และการใช้ “ซึ่ง” นำหน้าย่อหน้า แต่เดิมนั้นจะพบการใช้ในลักษณะทั้ง ๒ น้อย แต่ปัจจุบันจะพบการใช้มากขึ้น ซึ่งน่าจะสืบเนื่องมาจากโครงสร้างประโยคที่มีความยาว และซับซ้อนขึ้น โดยได้รับอิทธิพลจากภาษาอังกฤษ ประกอบกับ เป็นการใช้ภาษาซึ่งแต่ละบุคคลจะมีลักษณะการใช้ภาษาเฉพาะตัว ผู้ส่งสารบางคนนิยมใช้ “ซึ่ง” ขึ้นต้นย่อหน้า ในขณะที่บางคนไม่ใช้ อย่างไรก็ตาม ผู้เขียนเห็นว่า “ซึ่ง” เป็นคำไวยการณณ์ที่น่าสนใจ เพราะมีการใช้ที่หลากหลาย ในบทความนี้ผู้เขียนเสนอการใช้คำ “ซึ่ง” ได้เพียงบางแง่มุมเท่านั้น และหากได้มีการศึกษากันอย่างละเอียดก็จะเป็นประโยชน์แก่ผู้ที่สนใจเป็นอย่างยิ่ง

เชิงอรรถ

^{๑๒} คณะกรรมการจัดพิมพ์เอกสารทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และโบราณคดี สำนักนายกรัฐมนตรี, *ประชุมศิลาจารึกภาคที่ ๑*, หน้า ๓๘. อธิบายว่า ย หรือ เยียะ แปลว่า ทำ ในที่นี้ใช้ในความว่า แต่ง หรือ จัด *ชญา* หมายถึง ซาชา

^{๑๓} พรทิพย์ กิจสมบัติ, “การใช้คำ ที่ ซึ่ง อัน,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาภาษาไทย คณะบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๔), หน้า ๖๑. (อัดสำเนา)

^{๑๔} พระยาอุปกิตติลปसार, *หลักภาษาไทย* (พระนคร: ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๑๑), หน้า ๗๘.

^{๑๕} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๘๕.

^{๑๖} บรรจบ พันธุมเมธา, *ลักษณะภาษาไทย* (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๑๘), หน้า ๑๖๑.

^{๑๗} Vichin Panupong, *Inter-Sentence Relations in Modern Conversational Thai* (Bangkok: Siam Society, 1970), p.165.

^{๑๘} คุชฎีพร ชานโรคคานต์, “อนุพากย์ในภาษาไทย,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต แผนกวิชาภาษาไทย คณะบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๒), หน้า ๕๑.

^{๑๙} Kanchana Sindhvananda, “The Verb in Modern Thai,” (Unpublished Ph.D. dissertation, Georgetown University, 1970), p.220.

^{๒๐} Pasinee Sornhiran, “A Transformational Study of Relative Clauses in Thai,” (Unpublished Ph.D. dissertation, The University of Texas at Austin, 1978), p.116. และ ภาลินี ศรีทธิ, “ที่ ซึ่ง อัน ในคุณานุกรม,” *วารสารอักษรศาสตร์* ๑๑ (มกราคม ๒๕๒๔) : ๕๐-๕๘.

^{๒๑} บรรจบ พันธุมเมธา, *ลักษณะภาษาไทย*, หน้า ๑๖๑.

^{๒๒} ท หมายถึง การเรียกชื่อส่วนประกอบของประโยคลดฐานะ เช่น เด็กกินขนมที่ฉันซื้อให้ “ที่” นำหน้าประโยคลดฐานะ “ฉันซื้อให้” ทำหน้าที่เป็นส่วนประกอบของนามวลี “ขนม” “ฉัน” เป็นบทประธาน “ซื้อให้” เป็นบทกริยากรรม

^{๒๓} Kanchana Sindhvananda, “The Verb in Modern Thai,” p.220.

^{๒๔} หน่วย หมายถึง การเรียกชื่อส่วนประกอบของประโยค เช่น ฉันซื้อขนม “ฉันซื้อขนม” เป็นประโยค ที่มีส่วนประกอบคือ “ฉัน” เป็นหน่วยประธาน “ซื้อ” เป็นหน่วยกริยากรรม “ขนม” เป็นหน่วยกรรมตรง

^{๒๕} พระยาอุปกิตติลปसार, *หลักภาษาไทย*, หน้า ๘๒.

^{๒๖} อายตนิบาต คือ คำซึ่งใช้แปลวิภัติในภาษาบาลี เช่น คำ ซึ่ง สู้ ยัง ใช้แปลทฤติยาวิภัติ เป็นต้น

^{๒๗} บรรจบ พันธุมเมธา, เรื่องเดิม, หน้า ๑๖๑.

^{๒๘} Kanchana Sindhvananda, “The Verb in Modern Thai,” p.220.

บรรณานุกรม

- ดำรงราชานุภาพ, สมเด็จพระเจ้าน้องนางเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี. *นิราศนครวัด*. พระนคร: เขษมบรรณกิจ, ๒๕๐๓.
- นายกรัฐมนตรี, สำนัก. คณะกรรมการจัดพิมพ์เอกสารทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และโบราณคดี. *ประชุมจดหมายเหตุสมัยอยุธยา ภาค ๑*. พระนคร: โรงพิมพ์สำนักทำเนียบนายกรัฐมนตรี, ๒๕๑๐.
- _____. *ประชุมศิลาจารึกภาคที่ ๑*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สำนักทำเนียบนายกรัฐมนตรี, ๒๕๒๑.
- _____. *ประชุมศิลาจารึกภาคที่ ๓*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สำนักทำเนียบนายกรัฐมนตรี, ๒๕๐๘.
- บรรจบ พันธุเมธา. *ลักษณะภาษาไทย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๑๘.
- มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ. *ลัทธิเหาอย่าง และโคลนติดล้อ*. (พิมพ์เป็นอนุสรณ์ในงานพระราชทานเพลิงศพหลวงอนุการัฐพัฒน์ (อู่ รัชตะศิลปิน) พระนคร: โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๐๖.
- ลิไทย, พระญา. *ไตรภูมิพระร่วง*. พระนคร: องค์การค้าของคุรุสภา, ๒๕๐๓.
- วิจิตรนันทน์ ภาณุพงศ์. *โครงสร้างภาษาไทย: ระบบไวยากรณ์*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๒๐.
- เสฐียรโกเศศ [พระยาอนุมานราชชน]. *นิรุกติศาสตร์*. นครหลวงฯ: โรงพิมพ์อักษรไทย, ๒๕๑๕.
- ไสภาค สุวรรณ [นามแฝง]. *บุลาภ*. ๒ เล่ม. กรุงเทพฯ: บรรณกิจ, ๒๕๒๐.
- อุปกิตศิลปสาร, พระยา. *หลักภาษาไทย*. พระนคร: ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๑๑.
- เอกสารอื่นๆ**
- ภาสินี ศรีทธิชัย. “ที่ ซึ่ง อัน ในคุณานุกรมประโยค.” *วารสารอักษรศาสตร์*. ๑๑ (มกราคม ,๒๕๒๔) ๕๐-๕๙.
- ดุษฎีพร ชำนิโรคนานต์. “อนุพากย์ในภาษาไทย.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต แผนกวิชาภาษาไทย คณะบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๒.
- เดลินิวส์*, ๖ มีนาคม ๒๕๔๔.
- เดลินิวส์*, ๑๖ มีนาคม ๒๕๔๔.
- เดลินิวส์*, ๑๑ เมษายน ๒๕๔๔.
- เดลินิวส์*, ๑๖ เมษายน ๒๕๔๔.
- เดลินิวส์*, ๑๗ เมษายน ๒๕๔๔.
- ไทยรัฐ*, ๑ มีนาคม ๒๕๔๔.
- ไทยรัฐ*, ๓ มีนาคม ๒๕๔๔.
- พรทิพย์ กิจสมบัติ. “การใช้คำ ที่ ซึ่ง อัน.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาภาษาไทย บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๔. (อิตสำเนา)
- วารสารไทย*. ๑๖:๖๓ (กรกฎาคม-กันยายน, ๒๕๓๙) ๒๖.
- สกุลไทยรายสัปดาห์*. ๔๗ (๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๔).
- สกุลไทยรายสัปดาห์*. ๔๗ (๒๐ มีนาคม ๒๕๔๔).

สกุลไทยรายสัปดาห์. ๔๗ (๒๗ มีนาคม ๒๕๔๔).

สกุลไทยรายสัปดาห์. ๔๗ (๑๗ เมษายน ๒๕๔๔).

Panupong, Vichin. *Inter-Sentence Relations in Modern Conversational Thai*. Bangkok: Siam Society, 1970.

Pasinee Sornhiran. "A Transformational Study of Relative Clauses in Thai." Unpublished Ph.D. dissertation, The University of Texas at Austin, 1978.

Sindhvananda Kanchana. "The Verb in Modern Thai." Unpublished Ph.D. dissertation, Georgetown University, 1970.

